

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2503

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

และคำปราศรัยของ

ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่เกี่ยวแก่ป่าไม้

กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตร พิมพ์สมทบแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 1๗ มีนาคม 2507

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

และคำปราศรัยของ

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

ที่เกี่ยวแก่ป่าไม้

กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตร

พิมพ์สมทบแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๐๗

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

ชาตะ : ๑๖ มิถุนายน ๒๔๕๑

อสัญกรรม : ๘ ธันวาคม ๒๕๐๖

คำนำ

อสัญญกรรมของ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ได้ก่อให้เกิดความเศร้าสลด ความเสียใจ ความอาลัย และความเสียดายอย่างสุดซึ้งแก่มวลชาวไทยโดยทั่วหน้ากัน เมื่อบรรดาประชาชน ข้าราชการ ผู้รักชาติได้ทราบข่าวนี้เขาทั้งหลายต่างก็มีความรู้สึกคล้ายคลึงกันว่า เขาได้ขาดผู้นำที่เด็ดขาด เข้มแข็ง และมีความสามารถในการนำประเทศไทยอย่างยอดเยี่ยมไปเสียแล้ว และเป็นการยากยิ่งที่จะหาบุคคลอย่าง ฯพณฯ ได้อีก

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ตรากตรำทำงานให้แก่ชาติอย่างไม่คำนึงถึงตนเอง จนกระทั่งวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ดังที่ปรากฏแก่สายตาของมวลชาวไทยทั้งหลาย ความสุขของ ฯพณฯ ที่แท้จริง ก็คือ ความเจริญของประเทศชาติ และความปรารถนาที่จะให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ประเทศไทยในชั่วระยะเวลาที่ ฯพณฯ ได้เป็นผู้นำบริหารอยู่นั้น ได้เจริญก้าวหน้าพัฒนาในหลาย ๆ ด้านไปอย่างมากมาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฯพณฯ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันสำคัญยิ่งสำหรับชีวิตของชาวไทยและความคงอยู่ของประเทศไทย

ในชั่วระยะเวลา ๔ ปีเศษ ที่ ฯพณฯ เป็นผู้นำประเทศไทยอยู่นั้น ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติป่าไม้ให้รัดกุมยิ่งขึ้น ได้ออกพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับต่างประเทศที่เจริญแล้ว และ ฯพณฯ ได้มีความสนใจอยู่เป็นอันมาก ได้จัดตั้งกองบังคับการตำรวจป่าไม้ขึ้น เพื่อเป็นกำลังในการดูแล

ทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้ให้มั่นคงถาวรยิ่งขึ้น ในการที่ ฯพณฯ ไปตรวจราชการ ก็มักจะชอบรอนแรมอยู่ในป่า และกล่าวคำปราศรัยต่อข้าราชการประชาชน โดยได้ย้ำให้เห็นความสำคัญของป่าไม้อยู่เป็นนิจ ดังที่ได้ตัดตอนคำปราศรัยนั้น ๆ มาพิมพ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วยแล้ว นอกจากนี้ในด้านงานค้นคว้าวิจัย ฯพณฯ ก็ได้สนใจไต่ถามและให้ความสนับสนุนอันเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ จึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ ฯพณฯ ไม่สามารถที่จะได้เห็นผลงานของ ฯพณฯ ที่ได้พากเพียรจัดทำมาด้วยความตั้งใจจริงต่อไปอีก และเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ฯพณฯ ที่เป็นผู้สนใจเกี่ยวกับกิจการป่าไม้ดังกล่าว กรมป่าไม้จึงได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับนี้ และคำปราศรัยของ ฯพณฯ เป็นประโยชน์แก่กิจการป่าไม้เป็นอย่างยิ่ง

กรมป่าไม้ จึงขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งในอสัญกรรมของ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยจงดลบรรดาลให้ดวงวิญญาณของ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จงประสบบรรลุสุคติภูมิและสถิต ณ แดนสุขาวดี ให้สมกับคุณงามความดีของ ฯพณฯ ที่ได้ประกอบไว้แก่ประชาชนของชาวไทย ชาติไทย เป็นอเนกนานาประการชั่วกาลนาน เทอญ.

(นายวิเชียร กุญชร ณ อยุธยา)

อธิบดีกรมป่าไม้

ประวัติย่อ

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๕๑ ตรงกับวันอังคาร แรม ๓ ค่ำ เดือน ๗ ปีวอก จุลศักราช ๑๒๗๐ ที่บ้านปากคลองตลาด ตำบลพาหุรัด จังหวัดพระนคร เป็นบุตร พันตรี หลวงเรืองเดชอนันต์ (ทองดี ธนะรัชต์) กับคุณแม่จันทิพย์ ธนะรัชต์ เมื่อเยาว์วัย ฯพณฯ ได้เดินทางติดตามมารดาไปศึกษาอยู่ที่อำเภอมุกดาหารอันเป็นบ้านคุณตาของท่านระยะหนึ่ง แล้วจึงกลับเข้ามาศึกษาต่อที่โรงเรียนวัดมหรรณพาราม อันเป็นโรงเรียนหลวงในสมัยนั้น แล้วจึงออกไปเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งสมัยนั้นมีชื่อว่า "โรงเรียนนายร้อยทหารบก" เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๖๒ ได้เลขประจำตัว ๓๓๗๗ ในขณะนั้น ฯพณฯ มีอายุเพียง ๑๑ ปี จึงยังมิได้ขึ้นทะเบียนทหาร ต้องรอมาอีกนานจนอายุได้ ๑๘ ปี จึงได้ลงทะเบียนเข้ารับราชการ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๖๙ และได้ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการ เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๔๖๙ ได้เครื่องหมาย ทบ. ๑ ๒๔๖๕ ก.๒๖๖ ได้ศึกษาอยู่ในโรงเรียนนายร้อยทหารบก ๑๐ ปี จึงสำเร็จการศึกษา โดยสอบไล่ได้ชั้น ๖ อันเป็นชั้นสูงสุดในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ และออกเป็นนักเรียนทำการนายร้อยเข้าประจำกองพันที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๒ เป็นต้นมา

เมื่อเยาว์วัย ฯพณฯ สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้ที่มีกิริยาท่าทางสุภาพเรียบร้อย พูดน้อย แต่มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส และถ้อยทีถ้อยอาศัยกับเพื่อนฝูงดีมาก ฯ พณ ฯ ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีนิสัยรักสวยรักงาม แต่งกายสะอาดหมดจดด้วยเสื้อผ้าที่รีดเรียบอยู่เสมอ ฯพณฯ เป็นผู้ที่มีความขยันขันแข็งในการเล่าเรียนมากผู้หนึ่ง จึงสำเร็จการศึกษาขั้นต้นมาในเกณฑ์ที่ค่อนข้างดีมาก และด้วยความขยันหมั่นเพียร ความกล้าหาญเด็ดขาด และคุณธรรมอื่น ๆ อีกนานัปการ จึงทำให้ฯพณฯ ประสบความสำเร็จในชีวิต โดยมีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งราชการทางทหารมาตามลำดับ จนได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดและได้รับพระราชทานยศเป็นถึงจอมพลของทั้ง ๓ กองทัพ และพลตำรวจเอก (ยศตำรวจไม่มีจอมพล) สำหรับในด้านการเมืองก็ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีมาจนถึงอสัญกรรม

ฯพณฯ ได้รับราชการมียศทางทหาร ตำรวจ และตำแหน่งราชการต่างๆ ดังต่อไปนี้

ยศทหาร

ร้อยตรี	๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๒
ร้อยโท	๑ เมษายน ๒๔๗๗
ร้อยเอก	๑ เมษายน ๒๔๗๘
พันตรี	๑ เมษายน ๒๔๘๓
พันโท	๑๕ กันยายน ๒๔๘๖
พันเอก	๑ เมษายน ๒๔๘๘

พลตรี	๑	มกราคม	๒๔๙๑
พลโท	๑	มกราคม	๒๔๙๓
พลเรือโท, พลอากาศโท	๑๖	เมษายน	๒๔๙๕
พลเอก	๒๑	กรกฎาคม	๒๔๙๕
พลเรือเอก, พลอากาศเอก	๔	มีนาคม	๒๔๙๘
จอมพล	๑	มกราคม	๒๔๙๙
จอมพลเรือ, จอมพลอากาศ	๑๙	กุมภาพันธ์	๒๕๐๒
และได้รับพระราชทานยศเป็น พลตำรวจเอก	๒๗	ตุลาคม	๒๕๐๔

ตำแหน่งในทางทหารและตำรวจ

		ตั้งแต่	
เป็นนักเรียนนายร้อย ในกองโรงเรียนนายร้อยทหารบก	๙	มิถุนายน	๒๔๖๒
เป็นนักเรียนทำการนายร้อย เข้าประจำกองพันที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์ พระนคร	๑	เมษายน	๒๔๗๒
เป็นนายทหารฝึกหัดราชการแผนกโรงเรียนทหารราบ พระนคร	๑	เมษายน	๒๔๗๕
ประจำกองพันทหารราบที่ ๔ พระนคร	๑	สิงหาคม	๒๔๗๕
ย้ายไปสังกัดแผนกที่ ๑ กรมจเรทหารบกชั่วคราวเพื่อเข้าศึกษาวิชาในโรงเรียนทหารราบ พระนคร	๓	สิงหาคม	๒๔๗๗
ประจำแผนกที่ ๑ กรมจเรทหารบก พระนคร	๕	มีนาคม	๒๔๗๗

รองผู้บังคับกองร้อยปืนใหญ่ทหารราบ

กองโรงเรียนทหารราบ พระนคร ๗ เมษายน ๒๔๘๐

ผู้บังคับกองร้อยปืนใหญ่ทหารราบ

กองโรงเรียนทหารราบ ลพบุรี ๗ เมษายน ๒๔๘๑

ผู้บังคับกองโรงเรียนนายสิบพลรบ ลพบุรี ๘ เมษายน ๒๔๘๒

ผู้บังคับกองโรงเรียนนายสิบทหารราบ ลพบุรี ๑๙ มิถุนายน ๒๔๘๔

สำรองราชการกองบังคับการจังหวัดทหารบก

ลำปาง ๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๖

ผู้บังคับการ กรมทหารราบที่ ๑๓ ลำปาง ๑ กันยายน ๒๔๘๗

ผู้บังคับการ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็ก

รักษาพระองค์ พระนคร ๑ มกราคม ๒๔๘๙

รักษาราชการผู้บัญชาการมณฑลทหารราบที่ ๑ ๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

ผู้บัญชาการกองพลที่ ๑ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๑

แม่ทัพกองทัพที่ ๑ และรักษาราชการผู้บัญชา

การกองพลที่ ๑ อีกตำแหน่งหนึ่ง ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒

เป็นผู้บัญชาการภาคทหารบกที่ ๑ และผู้บัญชา

การมณฑลทหารบกที่ ๑ อีกสองตำแหน่ง และเป็นผู้

บังคับการจังหวัดทหารบกกรุงเทพ อีกตำแหน่งหนึ่ง ๗ กรกฎาคม ๒๔๙๓

เป็นแม่ทัพกองทัพที่ ๑ และผู้บัญชาการภาค

ทหารบกที่ ๑ เพียงสองตำแหน่ง ๑๑ สิงหาคม ๒๔๙๓

เป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก และรักษาราชการแม่ทัพกองทัพที่ ๑ กับผู้บัญชาการภาคทหารบกที่ ๑ อีกสองตำแหน่ง ๒ มิถุนายน ๒๔๙๔

เป็นรองผู้บัญชาการทหารบก และคงรักษาราชการแม่ทัพกองทัพที่ ๑ และผู้บัญชาการภาคทหารบกที่ ๑ อีกสองตำแหน่ง ๘ เมษายน ๒๔๙๕

เป็นผู้บัญชาการทหารบก ๒๓ มิถุนายน ๒๔๙๗

เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ๒๗ กันยายน ๒๕๐๐

เป็นผู้รักษาราชการในตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ๙ กันยายน ๒๕๐๒

ตำแหน่งในทางการเมือง

เมื่อ

เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาล ซึ่งมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ๘ ธันวาคม ๒๔๙๔

เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในรัฐบาลเดียวกัน ๑๑ ธันวาคม ๒๔๙๔

พ้นจากตำแหน่ง โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ เข้ารับหน้าที่ แล้วมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในรัฐบาลซึ่งมี จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี อีก ๒๘ มีนาคม ๒๔๙๕

พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรที่ให้ความไว้วางใจรัฐบาลสิ้นสุดลง ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐

เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในรัฐบาลซึ่งมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๐

ลาออกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ๑๒ กันยายน ๒๕๐๐

เป็นนายกรัฐมนตรี ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒

เป็น รัฐมนตรี ว่าการ กระทรวง พัฒนาการแห่งชาติ อีกตำแหน่งหนึ่ง ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

ตำแหน่งหรือราชการพิเศษ

	เมื่อ
เป็นราชองครักษ์เวร	๙ พฤษภาคม ๒๔๙๐
เป็นราชองครักษ์เวร สืบไป	๙ พฤษภาคม ๒๔๙๓
เป็นประธานกรรมการอำนวยการสลากกินแบ่งรัฐบาล	๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๔
เป็นสมาชิกในคณะบริหารประเทศชั่วคราว	๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภท ๒	๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๔
เป็นกรรมการสภากรรมการทหารผ่านศึก	๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕
เป็นกรรมการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ	๒๘ พฤษภาคม ๒๔๙๕
เป็นประธานกรรมการอำนวยการสลากกินแบ่งรัฐบาล (มีการยกเลิกการแต่งตั้งเดิม จึงแต่งตั้งใหม่)	๓ มิถุนายน ๒๔๙๕

เป็นนายทหารพิเศษ ประจำกรมทหารราบที่ ๑
มหาดเล็กรักษาพระองค์ ๒๓ กรกฎาคม ๒๔๙๕

เป็นกรรมการสภา กรรมการ ทหารผ่านศึก
ประจำการ อีก ๑๒ มิถุนายน ๒๔๙๖

เป็นกรรมการ ดำเนิน งานเกี่ยวกับ การโทร-
คมนาคมแห่งราชอาณาจักรไทย ๑๕ กันยายน ๒๔๙๖

เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนการข่าว ๑ กรกฎาคม ๒๔๙๗

เป็นกรรมการสภากรรมการทหารผ่านศึก อีก ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๘

เป็นประธานกรรมการองค์การผลิตอาหาร
สำเร็จรูป ๑๒ สิงหาคม ๒๔๙๘

เป็นนายทหารพิเศษประจำกรมทหารปืนใหญ่
ที่ ๑ รักษาพระองค์ ๒๙ สิงหาคม ๒๔๙๙

เป็นนายทหารพิเศษประจำกองพันทหารม้าที่ ๑
กรมทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์ ๒๓ มกราคม ๒๕๐๐

เป็นกรรมการสภากรรมการ ทหารผ่านศึก
ประจำการ อีก ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐

คณะ รัฐมนตรี ลงมติ มอบให้เป็น ผู้บัญชา การ
ฝ่ายทหาร ดำเนินการสั่งใช้กำลังกองทัพบก, กองทัพ

เรือ, กองทัพอากาศ และตำรวจได้โดยเด็ดขาด เพื่อดำเนินการป้องกัน และปราบปรามการก่อการร้ายตามแถลงการณ์ของรัฐบาล ฉบับที่ ๑ ลง ๒ มี.ค. ๒๕๐๐	๒ มีนาคม ๒๕๐๐
พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหาร เพราะยกเลิกประกาศสำนักคณะรัฐมนตรีที่แต่งตั้งผู้บัญชาการฝ่ายทหาร เนื่องจากสถานการณ์อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศชาติได้บรรเทาลงเป็นอันมาก และกำลังจะกลับเข้าสู่ภาวะอันเป็นระเบียบเรียบร้อยสงบสันติขึ้นตามลำดับ	๑๒ มีนาคม ๒๕๐๐
เป็นนายทหารพิเศษ ประจำกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์	๒ กรกฎาคม ๒๕๐๐
เป็นผู้รักษาพระนคร	๑๖ กันยายน ๒๕๐๐
เป็นนายทหารพิเศษ ประจำกรมทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์	๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๐
เป็นประธานกรรมการพิจารณารับความช่วยเหลือจากสหรัฐ ฯ	๑ พฤษภาคม ๒๕๐๑
เป็นนายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรม-ราชินีนาถ	๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓
เป็นนายกองใหญ่ กองอาสารักษาดินแดน	๑๑ มีนาคม ๒๕๐๓

เป็นนายตำรวจราชสำนักพิเศษ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๐๔

เป็นผู้อำนวยการกลาง ในส่วนบัญชาการ

ของกองอำนวยการกลาง (กรป. กลาง) ๒ กรกฎาคม ๒๕๐๕

เป็นกรรมการสภาการศึกษาวิชาการทหาร ๑๕ สิงหาคม ๒๕๐๕

เป็นประธานกรรมการลิกไนท์ ๗ มิถุนายน ๒๕๐๖

ราชการสงครามหรือปราบปรามจลาจล

ไปราชการสนาม ในกรณีฉุกเฉินคราวสงครามมหาอาเซียบูรพา ตั้งแต่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ถึง ๑ มกราคม ๒๔๘๙

เป็นบุคคลชั้นหัวหน้าและเป็นกำลังอันสำคัญในการทำรัฐประหาร เมื่อ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ จนประสบความสำเร็จ

เป็นผู้อำนวยการในการปราบการจลาจล เมื่อ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒ จนสงบราบคาบ

เป็นผู้บัญชาการปราบปรามการจลาจล

เมื่อ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๔ จนสงบราบคาบ ตั้งแต่ ๓๐ มิถุนายน ๒๔๙๔

ถึง ๕ กันยายน ๒๔๙๔

เป็น หัว หน้า คณะ รัฐ ประ หาร ทำ การ ขับ ไล่

รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อ ๑๖ ก.ย. ๒๕๐๐

จนสำเร็จ ตั้งแต่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐

ถึง ๙ มกราคม ๒๕๐๑

เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ เพื่อกอบกู้ประเทศชาติ ให้พ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ และความเสื่อมโทรมทางการเมือง เมื่อ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ ตั้งแต่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ถึง ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ก. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย

๑.	จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก (จ.ช.)	ได้เมื่อ	๒๗ มิถุนายน ๒๔๘๓
๒.	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)	,,	๑๙ กันยายน ๒๔๘๔
๓.	ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)	,,	๔ ธันวาคม ๒๔๙๑
๔.	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)	,,	๔ ธันวาคม ๒๔๙๒
๕.	ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)	,,	๔ ธันวาคม ๒๔๙๓
๖.	มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.)	,,	๕ ธันวาคม ๒๔๙๔
๗.	ทุติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.)	,,	๕ พฤษภาคม ๒๔๙๕
๘.	มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)	,,	๕ ธันวาคม ๒๔๘๕
๙.	ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว)	,,	๕ พฤษภาคม ๒๔๙๖
๑๐.	ปฐมจุลจอมเกล้า (ป.จ.)	,,	๕ พฤษภาคม ๒๕๐๒
๑๑.	นพรัตนราชวราภรณ์ (น.ร.)	,,	๕ ธันวาคม ๒๕๐๒
๑๒.	เสนางคบดี (ส.ร.)	,,	๒๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕

ข. เหรียญ

๑. เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	ได้เมื่อ	๒๑	กันยายน	๒๔๗๗
๒. เหรียญจักรมาลา	,,	๒๐	กันยายน	๒๔๘๕
๓. เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๘ ชั้นที่ ๒	,,	๑๐	กรกฎาคม	๒๔๙๓
๔. เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๒	,,	๑๙	มีนาคม	๒๔๙๖
๕. เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาล ๙ ชั้นที่ ๑	,,	๒๐	มกราคม	๒๕๐๑
๖. เหรียญราชการชายแดน	,,	๙	พฤษภาคม	๒๕๐๕
๗. เหรียญลูกเสือสดุดี	,,	๒๗	มิถุนายน	๒๕๐๕
๘. เหรียญชัยสมรภูมิ (มหาอาเซียบูรพา)	,,	๓	กันยายน	๒๕๐๕

ค. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ

๑. ลีเยียน ออฟ เมอริต ดีกรี ออฟ คอมมานเดอร์ (อเมริกา)	ได้เมื่อ	๑๔	กันยายน	๒๔๙๗
๒. พระบรมรูป ชั้นที่ ๑ (ลาว)	,,	๑๖	สิงหาคม	๒๔๙๘
๓. สหไมตรี ชั้นที่ ๑ (เขมร)	,,	๒	กันยายน	๒๔๙๘
๔. เมริโต เดลลา เรพุบบลิกา ชั้นที่ ๑ (อิตาลี)	,,	๒๒	ธันวาคม	๒๔๙๘

๕. ล้านช้างร่มขาว ชั้นที่ ๑ (ลาว) ได้เมื่อ ๒ พฤษภาคม ๒๔๙๙
๖. อาวีส ชั้นที่ ๑ (โปรตุเกส) ,, ๔ ตุลาคม ๒๕๐๓
๗. บุนเดส เรพุบลิก ดอยชลันด์ ชั้นที่ ๑ (เยอรมัน) ,, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๓
๘. เมริโต มิลิตาร์ ชั้นที่ ๑ (สเปญ) ,, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔
๙. ออร์เดอร์ ออฟ เดอะ เซ้าเทอร์น ครอส ชั้นที่ ๑ (บราซิล) ,, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔
๑๐. กูโรนน์ เดอเชนน์ ชั้นที่ ๑ (ลุกเซมเบอร์ก) ,, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔
๑๑. เลโอโปลด์ ชั้นที่ ๑ (เบลเยี่ยม) ,, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔
๑๒. ไลออน ชั้นที่ ๑ (เนเทอร์แลนด์) ,, ๑๙ มิถุนายน ๒๕๐๔
๑๓. ลิเบร์ตา ดอร์ซาน มาร์ติน ชั้นที่ ๑ (อาร์เจนตินา) ,, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๕
๑๔. กยอกุยิตซึ ชั้นที่ ๑ (ญี่ปุ่น) ,, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๐๖
๑๕. จิงซิง ชั้นพิเศษ (สาธารณรัฐจีน) ,, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๐๖
๑๖. ออร์ เดอร์ ออฟ ซิกาตูนา แรง ออฟ ราชาห์ (ฟิลิปปินส์) ,, ๑๐ กันยายน ๒๕๐๖
๑๗. ยอร์ชที่ ๑ ชั้นที่ ๑ (กรีซ) ,, ๑ ตุลาคม ๒๕๐๖

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สมรสกับท่านผู้หญิง วิจิตรา ธนะรัชต์ ธิดาของนาวาโท พระศรการวิจิตร ร.น. (ช้อย ชลทรัพย์) และ

คุณแม่ประเทียบ ชลทรัพย์ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๙๑ ท่านผู้หญิง ได้ครองเรือนร่วมทุกข์ร่วมสุขกับ ฯพณฯ ตลอดมา จนกระทั่งถึงเวลา ฯพณฯ ถึงแก่อสัญกรรม

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ตรากตรำทำงานรับใช้ประเทศชาติโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากตลอดมา จนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ มีโรคหวัดแพร่มากกว่าปกติ ฯพณฯ ได้รับเชื้อและป่วยเป็นไข้หวัด เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๐๖ มีอาการไอและคางบวมเพราะเงือกอักเสบเนื่องจากการปวดฟัน แพทย์ได้แนะนำให้ไปพักผ่อนรักษาตัว แต่ ฯพณฯ ไม่อาจละทิ้งงานไปได้ เพราะเป็นระยะที่จวนจะถึงวันครบรอบปีแห่งการปฏิวัติ จึงมีงานชุกมากที่สุด ทั้งงานประจำและงานจร เช่น การรับแขกเมือง การรวบรวมผลงานเพื่อเตรียมการปราศรัยรายงานทางโทรทัศน์ในวันครบรอบปีปฏิวัติที่ ๕ เป็นต้น จึงทำให้ร่างกาย ฯพณฯ บอบช้ำมากขึ้นทุกที และที่หนักที่สุดก็เห็นจะได้แก่การที่ ฯพณฯ ไม่อาจหักห้ามใจในการห่วงใยราษฎรที่ถูกไฟไหม้ เมื่อเกิดเพลิงไหม้โรงทอผ้าที่คลองเตย ในคืนวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๐๖ ทั้งๆ ที่ตัว ฯพณฯ กำลังป่วยอยู่ ฯพณฯ ก็ได้ออกไปบัญชาการดับเพลิงในกลางดึกของคืนนั้นเช่นที่เคยปฏิบัติมาตามปกติ เมื่อประสบทั้งความร้อนจากเปลวไฟ และไอน้ำจากสูบดับเพลิง จึงทำให้อาการหวัดเป็นมากขึ้น ฉะนั้น ภายหลังจากการประชุมคณะรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาลครั้งสุดท้ายของ ฯพณฯ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๐๖ แล้ว ฯพณฯ จึงเดินทางไปพักผ่อนรักษาตัวที่บางแสน ชลบุรี แต่การไปพักผ่อนครั้งนี้ ก็เป็นเพียงการไปในระยะสั้น เพราะ ฯพณฯ ได้ตั้งใจที่จะกลับมาเป็นประธานในพิธีปฏิญาณตนต่อธงไชยเฉลิมพลของทหาร ทั้ง ๓

เหล่าทัพ ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ ให้จงได้ ฉะนั้นในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ ฯพณฯ จึงได้เดินทางกลับเข้ามายังกรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อดูการซ้อมใหญ่ในพิธีสาบานธง และเลี้ยงคณะนายทหารตามประเพณีที่เคยทำกันมาทุกปีในค่ำวันนั้น แต่สิ่งที่กระทำให้ ฯพณฯ บอบช้ำมากที่สุด ก็ได้แก่อาการท้องร่วงอย่างรุนแรงภายหลังที่ ฯพณฯ ต้องไปในงานเลี้ยงรับรองแขกเมืองที่ทำเนียบรัฐบาลในค่ำวันที่ ๗ พฤศจิกายน ซึ่งเมื่อกลับถึงบ้านพักก็มีอาการท้องร่วงเกือบตลอดคืน เช้าวันที่ ๘ พฤศจิกายน ฯพณฯ มีอาการอ่อนเพลียมาก แพทย์ได้แนะนำให้ ฯพณฯ งดการไปเป็นประธาน ในพิธีสวนสนามสาบานธงในบ่ายวันนั้นเสีย แต่ด้วยความรักผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นชีวิตจิตใจ ฯพณฯ ได้กล่าวว่า จะต้องไปในพิธีสวนสนามวันนี้ให้ได้ แม้จะต้องขาดใจก็ขอตายกับทหารผู้ใต้บังคับบัญชาเถิด เพราะตั้งแต่เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดมา ฯพณฯ ไม่เคยขาดการไปในพิธีอันสำคัญยิ่งของทหารนี้เลย เมื่อสุดที่จะทัดทาน ฯพณฯ ได้ แพทย์ก็ขออนุญาตให้น้ำเกลือเพื่อช่วยให้มีกำลังดีขึ้น ฯพณฯ ยอมให้แพทย์ให้น้ำเกลือได้ขวดครึ่งและจับตาดูนาฬิกาอยู่ตลอดเวลา พอถึง ๑๓.๐๐ น. ก็สั่งให้แพทย์ถอนเข็มน้ำเกลือออกและลุกขึ้นแต่งเครื่องแบบจอมพลทันที ในขณะเดียวกัน ก็ได้สั่ง ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ซึ่งในเวลานั้นยังดำรงตำแหน่งเป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุดอยู่ ให้เตรียมตัวพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นประธานในพิธีแทน ฯพณฯ หากว่ามีกรณีที่เกิดการเจ็บป่วยลงอย่างกระทันหันด้วย ฯพณฯ ไปเป็นประธานในงานสวนสนามสาบานธงครั้งนี้ ไปด้วยกำลังใจและด้วยน้ำใจรักใคร่ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยแท้ ซึ่ง

พอให้โอวาทแก่ทหารเสร็จเดินทางกลับมาถึงบ้าน ฯพณฯ ก็นอนพับไปทันที และล้มเจ็บมาตั้งแต่วันนั้น ฯพณฯ ได้เดินทางไปพักผ่อนที่บางแสนอีกครั้งหนึ่ง ในบ่ายวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ แต่ก็เท่ากับเป็นเพียงเปลี่ยนที่ทำงานเท่านั้นเอง เพราะ ฯพณฯ ยังห่วงใยในภารกิจและยังปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ตามเดิม เช่น มีการประชุมคณะรัฐมนตรีตามปกติที่บางแสน มีการพิจารณาสั่งการทางเอกสารเป็นประจำ และมีการปรึกษาหารือข้าราชการอยู่จนดึกดื่นเป็นต้น ฉะนั้น อาการป่วยของ ฯพณฯ จึงทรุดลงอีกและมีโรคแทรกหลายอย่าง เช่น มึนศีรษะ หัวใจเต้นเร็ว และความดันโลหิตสูง จึงได้เดินทางกลับมารักษาตัวในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เมื่อเย็นวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ ซึ่งในระยะต้น ฯพณฯ ก็มีอาการดีขึ้นตามลำดับ แต่พอถึงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๐๖ เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น. สิ่งที่ทุกคนไม่คาดฝันก็บังเกิดขึ้น นั่นคือ ฯพณฯ มีอาการแน่นิ่งสลบไป จนแพทย์ต้องแก้ไขเยียวยาอยู่เป็นเวลานาน เพราะมีอาการแทรกซ้อนทางสมองทับถมเข้ามาอีก คณะแพทย์ได้พยายามให้การรักษาเยียวยาจนสุดความสามารถ แต่ก็ไม่อาจเอาชนะโรคร้ายในครั้งนี้ได้ ฯพณฯ ได้ถึงอสัญกรรมในวันอาทิตย์ที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๐๖ เวลา ๑๗.๐๒ นาฬิกา ท่ามกลางความวิปโยคโศรกเศร้า และด้วยความอาลัยอย่างสุดซึ้งของบรรดาชาวไทยและเทศทุกผู้ที่รู้จัก ฯพณฯ คงฝากแต่ชื่อเสียงและเกียรติคุณ ความดีจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของชาติไทยเป็นอเนกประการ ดังความตอนหนึ่งในพระราชหัตถเลขาแสดงความเศร้าสลดพระราชหฤทัย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ราชเลขาธิการในพระองค์ อัญเชิญมาพระราชทานแก่ท่านผู้หญิงวิจิตรา ธนะรัชต์ ในวันที่ ฯพณฯ ถึงอสัญกรรมนั้น ว่า

"นายก ฯ ได้ปฏิบัติหน้าที่มาด้วยความเหน็ดเหนื่อยตรากตรำ โดยมิได้นึกถึงตนเองเลย และได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอเนกประการ จึงเป็นการสูญเสียอันใหญ่สำหรับบ้านเมืองและเราด้วย"

นอกจากนี้ โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า ฯพณฯ ได้บำเพ็ญกรณียกิจให้แก่ชาติอย่างใหญ่หลวง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ เป็นพิเศษ ให้รับศพ ฯพณฯ ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และให้ตั้งศพบำเพ็ญกุศล ณ พระที่นั่งทรงธรรม วัดเบญจมบพิตร ฯ โดยพระราชทานโกศทองกุดั่นน้อยชั้นสูงสุดบรรจุศพ กับทั้งยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ไว้ทุกข์ในพระราชสำนักมีกำหนดถึง ๒๑ วัน อันนับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม และเป็นเกียรติยศอันสูงสุดต่อ ฯพณฯ ผู้ได้ปฏิบัติราชการรับใช้ชาติบ้านเมืองมาแล้วเป็นอย่างดียิ่ง โดยมิได้เห็นแก่ความเหนื่อยยากตลอดมา จนถึงแก่อสัญกรรมลงขณะที่ยังอยู่ในราชการ นับว่า ฯพณฯ เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศไทย ที่ได้ถึงแก่อสัญกรรมไปในขณะที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้จากเพื่อนร่วมชาติไปแล้ว อย่างสมศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิยิ่งของชายชาติทหาร โดยได้อุทิศชีวิตและร่างกายรับใช้มาตุภูมิมาจนสิ้นลมปราณและด้วยผลงานอันดีเด่น ฯพณฯ ได้ถึงซึ่งความเป็นขุนพลแก้ว และบุรุษรัตน์ของชาติไทยแล้วอย่างสมศักดิ์แห่งฐานะ จึงเป็นที่เชื่อว่า

เกียรติคุณความดีที่ ฯพณฯ ได้กระทำมานั้น คงจะจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ตลอดไปตราบชั่วกาลนาน.

พันเอก อาจศึก ดวงสว่าง

อนุกรรมการจัดพิมพ์หนังสือและอนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

รวบรวม

พระราชบัญญัติ
สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
พ.ศ. ๒๕๐๓

ในพระปรมาภิไธย
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
สังวาลย์

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓
เป็นปีที่ ๑๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พระมหากษัตริย์ โดยคำแนะนำ และยินยอมของ สภาร่าง รัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสงวน และคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"สัตว์ป่า" ไม่หมายความรวมถึงแมลงและไข่ของแมลง

"สัตว์ป่าสงวน" หมายความว่า สัตว์ป่าที่หายากตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

"สัตว์ป่าคุ้มครอง" หมายความว่า สัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑ และสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒

"สัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑" หมายความว่า สัตว์ป่าซึ่งตามปกติคนไม่ใช้เนื้อเป็นอาหารหรือไม่ล่าเพื่อการกีฬา หรือสัตว์ป่าที่ทำลายศัตรูพืชหรือขจัดสิ่งปฏิกูล หรือสัตว์ป่าที่ควรสงวนไว้ประดับความงามตามธรรมชาติ หรือสงวนไว้มิให้ลดจำนวนลง ทั้งนี้ตามที่ระบุในกฎกระทรวง

"สัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒" หมายความว่า สัตว์ป่าซึ่งตามปกติคนใช้เนื้อเป็นอาหารหรือล่าเพื่อการกีฬา ตามที่ระบุในกฎกระทรวง

"ล่า" หมายความว่า ยิง ดัก จับหรือฆ่าสัตว์ หรือทำอันตรายด้วยประการอื่นใดแก่สัตว์ และหมายความตลอดถึงการไล่ การต้อน การเรียกและการล่อเพื่อการกระทำดังกล่าวแล้วด้วย

"เนื้อ" หมายความว่า เนื้อของสัตว์ไม่ว่าจะได้ปิ้ง ย่าง รมหรือตากแห้ง หรือทำอย่างอื่นเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และไม่ว่าจะอยู่ในร่างของสัตว์นั้นหรือชำแหละแล้ว

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมป่าไม้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้สัตว์ป่าชนิดใดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑ และชนิดใดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ การกำหนดเช่นว่านี้ให้กระทำโดยระบุในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงที่ออกตามวรรคก่อนจะใช้บังคับ ตั้งแต่วันใดให้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนั้น แต่จะกำหนดให้ใช้บังคับก่อนหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษามิได้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้บังคับ แก่การล่าสัตว์ป่า ซึ่งบุคคลกระทำเพราะมีความจำเป็นเพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นให้พ้นอันตราย หรือเพื่อสงวนหรือรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินของตนหรือของผู้อื่น

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การล่าสัตว์ป่า

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าสงวน เว้นแต่จะกระทำเพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ หรือเพื่อกิจการสวนสัตว์สาธารณะ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

มาตรา ๘ ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑ ด้วยวิธีทำให้ตาย เว้นแต่การล่าด้วยวิธีทำให้ตายจะกระทำเพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

มาตรา ๙ รัฐมนตรี มีอำนาจกำหนด ระยะเวลาห้ามล่าสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ ชนิดใดเป็นระยะเวลาเท่าใดในท้องที่ใดหรือทุกท้องที่ก็ได้ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีประกาศกำหนดระยะ เวลาห้ามล่าสัตว์ป่า คุ้มครอง ประเภทที่ ๒ ชนิดใดในท้องที่ใดตามวรรคก่อนแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ ชนิดนั้นในท้องที่นั้น ในระยะเวลาห้ามล่า เว้นแต่จะกระทำเพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการและได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

มาตรา ๑๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๙ การล่าสัตว์ป่าคุ้มครองประเภท ๒ จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๑ ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ล่าสัตว์ป่าคุ้มครองต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยวิธีการล่า การใช้อาวุธเครื่องมือ เครื่องใช้และพาหนะในการล่า ตลอดจนวิธีการติดป้ายเพื่อแสดงว่าเป็นสัตว์หรือซากสัตว์ซึ่งล่าได้ตามใบอนุญาต และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตว่าด้วยชนิด ขนาด เพศ จำนวนสัตว์ที่ให้ล่า เขตและระยะเวลาที่กำหนดให้ล่าได้นั้นด้วย

มาตรา ๑๒ ในเวลาระหว่างตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น ห้ามมิให้ผู้ใดยิงสัตว์ ไม่ว่าผู้นั้นจะได้รับหนังสืออนุญาตหรือใบอนุญาตให้ล่าสัตว์ป่าหรือไม่ เว้นแต่การยิงเสือที่มากินซากซึ่งมันได้ทำให้ตายไว้ก่อนแล้ว

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้ผู้ใดเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งไข่หรือรังของสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่จะเป็นไข่หรือรังของสัตว์ป่าคุ้มครองซึ่งบุคคลมีไว้ในครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำเพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการและได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

หมวด ๒
การค้าและการมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าและเนื้อของสัตว์ป่า

มาตรา ๑๔ ห้ามมิให้ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน หรือเนื้อของสัตว์ป่าสงวน เว้นแต่จะเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือเนื้อของสัตว์ป่าสงวนที่บุคคลล่ามาได้โดยได้รับอนุญาตจากอธิบดีตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่มีเพิ่มขึ้นโดยการสืบพันธุ์ของสัตว์ป่าสงวนที่ล่ามาได้นั้น

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๖ ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อ การค้าซึ่งเนื้อของสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑

ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือ มีไว้ใน ครอบครองเพื่อ การค้า ซึ่งเนื้อ ของสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๗ ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ทำการค้าหรือมีไว้ใน ครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองหรือเนื้อของสัตว์ป่าคุ้มครองต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งเนื้อสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ ในระหว่างระยะเวลาห้ามล่า ถ้าเป็นเนื้อของสัตว์ที่ยังสดอยู่หรืออาจใช้เป็นอาหารอย่างเนื้อสดได้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นได้ล่าสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ ซึ่งตนมีเนื้อไว้ในครอบครองนั้นโดยทำการล่าในระหว่างระยะเวลาห้ามล่า

หมวด ๓
บริเวณและสถานที่ห้ามล่าสัตว์ป่า

มาตรา ๑๙ เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ก็ให้กระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า"

ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด ซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง

มาตรา ๒๐ การขยายหรือการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาและในกรณีที่มิใช่เป็นการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั้งหมด ให้มีแผนที่แสดงเขตที่เปลี่ยนแปลงไปแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย

มาตรา ๒๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีหลักเขตและป้ายหรือเครื่องหมายอื่นแสดงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไว้ตามสมควร เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

มาตรา ๒๒ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่า ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือมิใช่ หรือเก็บ หรือทำอันตรายแก่ไข่หรือรังของสัตว์ป่าซึ่งห้ามมิให้ล่านั้น เว้นแต่จะกระทำเพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

มาตรา ๒๓ นอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดซึ่งต้องเข้าไปปฏิบัติการตามหน้าที่ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปครอบครองยึดถือที่ดิน หรือตัด โค่น แผ้วถาง เผา ทำลายต้นไม้หรือพฤกษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้นหรือเหือดแห้ง หรือเป็นพิษต่อสัตว์ป่า

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่า ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือมิใช่ หรือเก็บ หรือทำอันตรายแก่ไข่ หรือรังของสัตว์ป่าซึ่งห้ามมิให้ล่านั้น ในบริเวณวัด หรือในบริเวณสถานที่ซึ่งจัดไว้เพื่อประชาชนใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมในทางศาสนา

มาตรา ๒๖ บริเวณสถานที่ซึ่งใช้ในราชการ หรือใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันแห่งใด รัฐมนตรีจะกำหนดให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดก็ได้ โดยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้นหรือเก็บหรือทำอันตรายแก่ไข่หรือรังของสัตว์ป่าซึ่งห้ามมิให้ล่านั้นในเขตดังกล่าว

หมวด ๔

คณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

มาตรา ๒๗ ให้มีกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า" ประกอบด้วยปลัดกระทรวงเกษตรเป็นประธาน อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมมหาดไทยและอธิบดีกรมที่ดินเป็นกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินสิบเอ็ดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

มาตรา ๒๘ กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๒๙ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๒๘ กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก

(๔) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่คดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นแทนได้

กรรมการผู้ได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคก่อน อยู่ในตำแหน่งตามวาระเท่าผู้ที่ตนแทน

มาตรา ๓๐ การประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเอาเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๓๑ การประชุมทุกคราวต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๓๒ คณะกรรมการจะตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

มาตรา ๓๓ คณะกรรมการมีหน้าที่ให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีในเรื่องต่อไปนี้

(๑) การกำหนดระยะเวลา และท้องที่ห้ามล่า สัตว์ป่าคุ้มครอง ประเภทที่ ๒ ตามมาตรา ๙

(๒) การกำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามมาตรา ๑๙ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามมาตรา ๒๖ รวมถึงการกำหนดชนิดหรือประเภทของสัตว์ป่าที่จะห้ามล่าในเขตนั้นด้วย

(๓) กิจการ อันพึง กระทำ เพื่อ ประโยชน์ใน การบำรุง และ รักษา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์

(๔) หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการอนุญาตให้ ล่าสัตว์ป่าและค้าสัตว์ป่า

(๕) เรื่องที่รัฐมนตรีปรึกษา

หมวด ๕
เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๓๔ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตกระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง หรือเงื่อนไขในใบอนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาไม่เกินหกสิบวัน และอธิบดีจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสียก็ได้

ในกรณีเพิกถอนใบอนุญาต ถ้าเป็นใบอนุญาตให้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือใบอนุญาตให้ค้าสัตว์ป่าคุ้มครองหรือเนื้อของสัตว์ป่าคุ้มครอง ให้ผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองหรือเนื้อของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ตน

ครอบครองหรือมีไว้เพื่อการค้านั้น ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันเพิกถอนใบอนุญาต ถ้าพ้นกำหนดแล้วยังมิได้จำหน่าย หรือจำหน่ายไปบางส่วน ให้สัตว์ป่าคุ้มครองหรือเนื้อของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ยังมิได้จำหน่าย หรือเหลือจำหน่ายนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๓๕ การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๓๖ หนังสืออนุญาตให้ล่าสัตว์ป่าหรือใบอนุญาตให้ล่าสัตว์ป่าที่ได้ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คุ้มถึงบุคคลผู้กระทำการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่การปฏิบัติการตามหนังสืออนุญาตหรือใบอนุญาตนั้นด้วย

มาตรา ๓๗ คำขอรับใบอนุญาตและใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้แบบตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ใบอนุญาตให้มีอายุตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต แต่มิให้กำหนดเกินหนึ่งปี

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ หรือมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๖ วรรคสองต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อรับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งสัตว์ป่าหรือเนื้อของสัตว์ป่าอันได้มาโดยกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดกระทำให้หลักเขต ป้ายหรือเครื่องหมายอื่น ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย

หรือไร้ประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๗ บรรดาอาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้และพาหนะใด ๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๗ มาตรา ๙ วรรคสอง หรือมาตรา ๒๒ ให้ริบเสียทั้งสิ้น โดยมิต้องคำนึงว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือไม่

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๘ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่การครอบครองสัตว์ป่าสงวนที่บุคคลได้ครอบครองอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

บัญชีสัตว์ป่าสงวน

๑. แรด Rhinoceros sondaicus

๒. กระซู่ Didermocerus sumatrensis

๓. กูปรีหรือโคไพร Bos sauveli

๔. ควายป่า Bubalus bubalis

๕. ละองหรือละมั่ง Cervus eldi

๖. สมันหรือเนื้อสมัน Cervus schomburgki

๗. ทรายหรือเนื้อทรายหรือตามะแน Axis porcinus

๘. เลียงผาหรือเยืองหรือกูรำหรือโครำ Capricornis sumatraensis

๙. กวางผา Naemorhedus griseus

อัตราค่าธรรมเนียม

๑. ใบอนุญาตให้ล่าสัตว์ป่าคุ้มครอง
ประเภทที่ ๒ นอกจากที่กล่าวใน ๒.

(ก) ใบอนุญาตให้ล่าได้ทั่ว
ราชอาณาจักร ฉบับละ ๑๐๐ บาท

(ข) ใบอนุญาตให้ล่าได้ภายในเขตจังหวัด
ที่ผู้รับอนุญาตมีภูมิลำเนา ฉบับละ ๒๕ บาท

ทั้งนี้ให้คิดเพิ่มค่าธรรมเนียมที่เรียก
เก็บเป็นรายตัวสัตว์ที่อนุญาตให้ล่า
ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง
ซึ่งต้องไม่เกินตัวละ ๕๐๐ บาท รวมเข้าด้วย

๒. ใบอนุญาตให้ล่าสัตว์ป่าคุ้มครอง
ประเภทที่ ๒ จำพวกนก

(ก) ใบอนุญาตให้ล่าได้ทั่ว
ราชอาณาจักร ฉบับละ ๒๕ บาท

(ข) ใบอนุญาตให้ล่าได้ภายในเขตจังหวัด
ที่ผู้รับอนุญาตมีภูมิลำเนา ฉบับละ ๑๐ บาท

๓. ใบอนุญาตให้ค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง
หรือเนื้อของสัตว์ป่าคุ้มครอง ฉบับละ ๑๐๐ บาท

๔. ใบแทนใบอนุญาต ฉบับละ ๕ บาท

หมายเหตุ :— เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ สัตว์ป่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่ายิ่งของประเทศชนิดหนึ่ง ที่อำนวยประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ วิทยาการ และรักษาความงาม ตลอดจนคุณค่าตามธรรมชาติไว้ แต่ปรากฏว่าในปัจจุบันนี้สัตว์ป่าที่มีค่าบางชนิดได้ถูกล่าและทำลายจนสูญพันธุ์ไปแล้ว และบางชนิดก็กำลังจะสูญพันธุ์ไป ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองแก่สัตว์ป่าโดยเฉพาะ จึงสมควรตรากฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าขึ้นไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐ และประชาชนส่วนรวมให้สมกับที่ชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธมามก

คัดจาก ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๑๑๙ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๐๓

พระราชบัญญัติ

อุทยานแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๐๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔

เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) "ที่ดิน" หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาป เกาะและที่ชายทะเลด้วย

(๒) "อุทยานแห่งชาติ" หมายความว่า ที่ดินที่ได้กำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) "ไม้" หมายความรวมถึงพันธุ์ไม้ทุกชนิดทั้งที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา ตลอดจนส่วนต่าง ๆ ของไม้

(๔) "สัตว์" หมายความถึงสัตว์ทุกชนิด ตลอดจนส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ สิ่งที่เกิดจากสัตว์ และสิ่งที่สัตว์ทำขึ้น

(๕) "พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) "อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมป่าไม้

(๗) "รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๖ เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน ก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "อุทยานแห่งชาติ"

ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง

มาตรา ๗ การขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และในกรณีที่มิใช่เป็นการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทั้งหมด ให้มีแผนที่แสดงเขตที่เปลี่ยนแปลงไปแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย

มาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีหลักเขตและป้ายหรือเครื่องหมายอื่นแสดงเขตอุทยานแห่งชาติไว้ตามสมควร เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ

หมวด ๒

คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๙ ให้มีกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ" ประกอบด้วยปลัดกระทรวงเกษตรเป็นประธาน อธิบดีกรมป่าไม้

ผู้แทนกรมมหาดไทย ผู้แทนกรมที่ดินและกรรมการอื่นไม่เกินสิบเอ็ดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

มาตรา ๑๐ กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๐ กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก

(๔) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่คดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นแทนได้

กรรมการผู้ได้รับแต่งตั้งตาม ความในวรรคก่อน อยู่ในตำแหน่งตามวาระเท่าที่ผู้ที่ตนแทน

มาตรา ๑๒ การประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเอาเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ การประชุมทุกคราว ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการจะตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

มาตรา ๑๕ คณะกรรมการมีหน้าที่ให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีในเรื่องต่อไปนี้

(๑) การกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ และการขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ

(๒) การคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ

(๓) เรื่องที่รัฐมนตรีปรึกษา

หมวด ๓

การคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๑๖ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(๑) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงก่อสร้าง แผ้วถางหรือเผาป่า

(๒) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น

(๓) นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์

(๔) ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย

(๕) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้นหรือเหือดแห้ง

(๖) ปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก

(๗) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว

(๘) เก็บ หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้

(๙) นำยาน พาหนะ เข้าออก หรือขับขี่ยาน พาหนะในทาง ที่มิได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(๑๐) นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มิได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(๑๑) นำหรือปล่อยปศุสัตว์เข้าไป

(๑๒) นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี

(๑๓) เข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(๑๔) ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่าง ๆ

(๑๕) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใด ๆ เข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้

(๑๖) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

(๑๗) ส่งเสียง อื้อฉาวหรือ กระทำการอื่นอัน เป็นการ รบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คนหรือสัตว์

(๑๘) ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่าง ๆ ในที่ที่มิได้จัดไว้เพื่อการนั้น

(๑๙) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง

มาตรา ๑๗ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำให้หลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่น ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย หรือไร้ประโยชน์

มาตรา ๑๘ บุคคลซึ่งเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของ พนักงาน เจ้าหน้าที่ ซึ่งได้ สั่งให้ปฏิบัติตาม ระเบียบที่อธิบดี กำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี

มาตรา ๑๙ บทบัญญัติในมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ มิให้ใช้บังคับแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ หรือการศึกษา หรือวิจัยทางวิชาการ หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทัศนาจรหรือการพักอาศัย หรือเพื่ออำนวยความปลอดภัย หรือ

ให้ความรู้แก่ประชาชน ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี

มาตรา ๒๐ การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๖ ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือมีสิ่งอื่นใดในอุทยานแห่งชาติผิดไปจากสภาพเดิม ให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ มีอำนาจ สั่งให้ผู้กระทำ ความผิดทำลายหรือ รื้อถอนสิ่งนั้น ๆ ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติ หรือทำให้สิ่งนั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม แล้วแต่กรณี ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม หรือถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการ ดังกล่าวแล้ว อย่างใดอย่างหนึ่ง เสียเองก็ได้ตาม สมควรแก่กรณี และผู้กระทำ ความผิด มีหน้าที่ ชดใช้ค่าใช้จ่าย ที่ต้องเสียไปใน การที่พนักงาน เจ้าหน้าที่กระทำการเสียเองนั้น

หมวด ๔
เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๒๓ ถ้าเห็นเป็นการสมควรให้ประชาชนชำระเงินเนื่องในการที่ให้บริการหรือให้ความสะดวกต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติ หรือให้บุคคลใดเสียค่า

ธรรมเนียม หรือค่าตอบแทน สำหรับการ ที่ได้รับ อนุญาตให้ดำเนิน กิจการหรือพักอาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติ อธิบดีมีอำนาจกำหนดอัตราและวางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บค่าบริการ ค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนดังกล่าวได้ ทั้งนี้โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

เงินที่เก็บได้ตามวรรคก่อน เงินที่มีผู้บริจาคเพื่อบำรุงอุทยานแห่งชาติ เงินค่าปรับที่พนักงานเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบตามมาตรา ๒๘ และเงินรายได้อื่น ๆ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีอากรใด ๆ และเก็บรักษาไว้ใช้จ่ายในการบำรุงรักษา อุทยาน แห่งชาติตาม หลักเกณฑ์และ วิธีการที่อธิบดี กำหนดโดย อนุมัติของรัฐมนตรี

หมวด ๕

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ (๖) (๗) (๙) (๑๐) (๑๑) มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ (๒) (๓) (๔) หรือ (๗) ถ้าปรากฏว่าสัตว์หรือทรัพย์สินที่เก็บหาหรือนำออกมีราคาเพียงเล็กน้อย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๒๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ (๘) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) หรือ (๑๙) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๒๘ บรรดาความผิดตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเปรียบเทียบได้

มาตรา ๒๙ บรรดาอาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะใด ๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๖ (๑) ฐานแผ้วถางหรือเผาป่า หรือตามมาตรา ๑๖ (๒) ฐานทำให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ หรือตามมาตรา ๑๖ (๓) ฐานทำให้เป็นอันตรายต่อสัตว์ หรือตามมาตรา ๑๖ (๔) ฐานทำให้เป็นอันตราย หรือเสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทรายให้ริบเสียทั้งสิ้น โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือไม่

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๐ สัมปทานและใบอนุญาตทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ใบอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ในที่ป่าคุ้มครองหรือป่าสงวนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่า อาชญาบัตร ประทานบัตร และใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำเหมืองแร่ และสัมปทานตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งได้ออกให้แก่บุคคลใดไว้แล้วก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามมาตรา ๖ ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปเพียงเท่ากำหนดอายุของสัมปทาน อาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตนั้น ๆ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป

คำปราศรัย

ในการเปิดประชุมสัมมนาการบริหารราชการป่าไม้

ในส่วนภูมิภาค

พ.ศ. ๒๕๐๓

ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร, อธิบดีและเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ที่ร่วมประชุมทุกท่าน และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ข้าพเจ้ามีความยินดีมากที่ได้มีโอกาสมาเปิดการประชุมสัมมนาการบริหารราชการป่าไม้ในส่วนภูมิภาคประจำ พ.ศ. ๒๕๐๓ ครั้งนี้ โดยที่การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมของเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของกรมป่าไม้ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมการบริหารราชการป่าไม้ของชาติ จึงเป็นโอกาสอันดียิ่งที่ข้าพเจ้าจะได้ชี้แจงประสพการณ์และความคิดเห็นของข้าพเจ้า รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการป่าไม้ให้ท่านทั้งหลายทราบ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาในการปฏิบัติภาระกิจของท่านต่อไป

นับตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้าในการบริหารประเทศเป็นต้นมา ข้าพเจ้าตระหนักอยู่เสมอว่า **ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่ามหาศาลของประเทศไทย และเป็นหลักทรัพย์อันมีค่ายิ่งของชาติ** จำเป็นจะต้องได้รับการดูแลรักษาและตัดฟันออกใช้สอยด้วยความระมัดระวังแม้ว่าจะเป็นทรัพย์ที่งอกเงยได้ แต่การงอกเงยเติบโตของป่าไม้ก็ต้อง

ใช้เวลายาวนานมาก ป่าไม้ให้ประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างมากมาย ทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับประโยชน์ทางอ้อมย่อมไม่อาจคิดคำนวณได้เป็นเงินทองเป็นจำนวนบาทหรือสตางค์ แต่หากเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำอันเป็นปัจจัยจำเป็นในการกสิกรรมและเลี้ยงสัตว์ตลอดจนการชลประทาน ถ้าหากเปรียบเทียบกันว่า การกสิกรรมเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ ข้าพเจ้าก็ใคร่จะเปรียบว่า ป่าไม้เป็นเสมือนหัวใจซึ่งคอยสูบฉีดโลหิตคือน้ำไปหล่อเลี้ยงร่างกายตลอดจนกระดูกสันหลังด้วย เมื่อป่าไม้หมดไป ก็เปรียบเสมือนร่างกายปราศจากหัวใจคือไม่มีโลหิตสูบฉีดไปหล่อเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ ร่างกายตลอดจนกระดูกสันหลังย่อมทรงชีวิตอยู่ไม่ได้ ฉะนั้น การใช้ป่าไม้ที่ถูกต้องก็คือ การใช้ส่วนที่งอกเงยขึ้นหรือใช้แต่ดอกเบี้ยแต่เก็บต้นทุนไว้ สภาพของป่าไม้จึงจะสามารถดำรงอยู่เพื่ออำนวยคุณประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างสมบูรณ์แก่ประชาราษฎร์และประเทศชาติได้

ในการไปตรวจราชการตามจังหวัดต่าง ๆ ทั้งในตะวันออกเฉียงเหนือภาคเหนือและภาคใต้ ของข้าพเจ้าคราวนี้ ได้พบว่ามี**การทำลายป่ากันอย่างมากมาย** โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามภูเขาซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร โดยการถางและเผาไม้มีค่าชนิดต่าง ๆ หรือทรัพย์สมบัติของชาติให้สูญสิ้นไป เพียงเพื่อจะใช้ที่ดินปลูกพืชล้มลุกเป็นการยังชีพเท่านั้น เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการทำลายทรัพยากร ของชาติให้สูญเสียไปโดย มิได้รับประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่าแล้ว ยังเป็นเหตุสำคัญที่จะทำให้เกิดการแห้งแล้งและขาดแคลนน้ำ อันเป็นปัจจัย หลักในการ พัฒนาประเทศ และย่อมเป็นการ ทำลายเศรษฐกิจ ของประเทศ

อย่างร้ายแรงด้วย ข้าพเจ้า**เห็นเป็นการสมควรที่จะป้องกันและปราบปราม ให้ระงับการทำลายป่าไม้อย่างเด็ดขาดและเป็นการด่วน**

ข้าพเจ้าจึงได้รีบเสนอต่อคณะรัฐมนตรีทันที หลังจากเดินทางกลับจากภาคเหนือและคณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติกำหนดหลักการให้กระทรวงเกษตรและกระทรวงมหาดไทยรับไปพิจารณาร่วมกันเพื่อแก้ไขและป้องกัน รวม ๖ ประการแล้ว คือ

๑. ให้ร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าไม้ โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษผู้ทำลายป่าไม้ให้สูงขึ้น และให้ดำเนินการปราบปรามให้มีผลจริงจัง

๒. ระหว่างแก้ไขกฎหมาย ให้เพิ่มเติมกำลังตำรวจชายแดนไปอารักขาป่าดอยปุยและดอยเชียงดาว ทางจังหวัดเชียงใหม่อย่าให้มีการลักลอบทำลายป่า เพราะดอยเหล่านี้เป็นต้นน้ำสำคัญและป่าได้ถูกทำลายลงเรื่อย ๆ สำหรับป่าอื่น ๆ ก็ให้พิจารณาเช่นเดียวกัน

๓. ให้กระทรวงเกษตรรีบปลูกต้นไม้ชนิดที่งอกงามเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส ที่ดอยปุยดอยเชียงดาว และที่อื่น ๆ โดยด่วน

๔. พวกชาวเขาที่ทำลายป่าเพื่อใช้ที่ดินทำการเพาะปลูก ขอให้ทางการจัดให้มีข้าวไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยน เพื่อบรรเทาการทำลายป่าให้น้อยลง

๕. ให้พยายามรวบรวมพวกชาวเขาเข้าเป็นนิคม จัดที่ดินให้ทำมาหากิน และระงับมิให้เผาป่าทำไร่แบบเลื่อนลอยอีกต่อไป

๖. ที่ป่าแห่งใดที่ถูกทำลายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อย่าอนุญาตให้มีการจับจองเป็นอันขาด

นอกจากนี้ ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีต่อมา เพื่อให้การควบคุมป่าไม้เป็นไปโดยรัดกุมยิ่งขึ้น คณะรัฐมนตรีก็ได้ลงมติเพิ่มเติมจากที่ได้มีมติไปแล้วอีก คือ

๑. ให้กระทรวงเกษตรพิจารณาปรับปรุงรูปงาน ตลอดจนปรับปรุงตัวเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในส่วนภูมิภาคเสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๒. ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กวดขัน การดำเนิน การใน เรื่องการปราบปรามผู้ลักลอบตัดไม้และทำลายป่าให้กวดขันยิ่งขึ้น โดยร่วมมือกับกรมป่าไม้โดยใกล้ชิด

๓. ให้กระทรวงเกษตร ควบคุมปฏิบัติงาน ขององค์การ อุตสาหกรรม ป่าไม้โดยใกล้ชิดเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในการช่วยคุ้มครองป่า และบูรณะป่าไปด้วยในตัว มิให้ทำไม้ออกมาแต่อย่างเดียว

๔. การปลูกป่าขึ้นใหม่ด้วยไม้ที่เจริญงอกงามเร็ว เช่น พันธุ์ไม้ยูคาลิปตัส ตามที่สั่งไปแล้วสำหรับจังหวัดเชียงใหม่นั้น ให้พิจารณาปลูกในจังหวัดอื่น ๆ เช่นภาคอิสาณ ด้วยโดยกว้างขวาง ทั้งนี้ รวมทั้งตามแนวถนนมิตรภาพซึ่งป่าถูกทำลายลงมากนั้นด้วย และควรปลูกไม้ใช้งานชนิดดีควบคู่แซมไปด้วยตามที่จะเห็นสมควร

อนึ่ง รัฐบาลได้พิจารณา เห็นว่าไม้สักและไม้ยางเป็น ทรัพยากรอันมีค่าของชาติ ควรที่จะได้ดำเนินการทำไม้เหล่านี้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ โดยเต็มที่ จึงได้มีมติให้ระงับการให้สัมปทานหรือการผูกขาดทำไม้สัก และไม้ยางแก่บริษัทหรือบุคคลใดทั้งสิ้น ให้มอบให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำแต่ผู้เดียว

นอกจากนั้นโรงเลื่อยที่มีอยู่ในปัจจุบันมีจำนวนมากเกินความจำเป็น จึงห้ามมิให้อนุญาตให้บุคคลใดจัดตั้งเพิ่มขึ้นอีก ส่วนที่ตั้งดำเนินการอยู่แล้วหากดำเนินการไม่สุจริตเป็นภัยแก่ชาติ ก็ให้พิจารณาดำเนินการลงโทษในสถานหนักหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเสียด้วย

ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ท่านจะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีความห่วงใยในสวัสดิภาพของป่าไม้ของชาติอยู่มาก ความห่วงใยนี้จะคลายลงได้ก็ด้วยความร่วมมือพร้อมใจกันรับนโยบายดังกล่าว แล้วไปแก้ไขสิ่งบกพร่องต่าง ๆ และปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างเร่งด่วน ข้าพเจ้ารู้สึกมีความยินดีที่กระทรวงเกษตรได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาการบริหารราชการป่าไม้ในส่วนภูมิภาคขึ้น ซึ่งข้าพเจ้าหวังว่าจะได้รับผลจากการประชุมนี้อย่างมากมาย เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนต่อไป

สำหรับในด้านประชาชนนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกว่าราษฎรส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของป่าไม้ โดยมากคิดกันว่าป่าไม้มีอยู่มากมายทั่วไป และเป็นสิ่งที่ธรรมชาติได้สร้างสรรค์ขึ้นมาให้ใช้สอยอย่างชนิดที่เรียกว่าไม่รู้จักหมดสิ้น จึงพากันใช้โดยไม่ประหยัดและไม่คำนึงถึงอนาคต ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า เจ้าหน้าที่ทั้งหลายควรจะ พิจารณาหาทาง ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ความ เข้าใจในเรื่องกิจการ ป่าไม้ให้แพร่หลายกว้างขวาง ยิ่งขึ้นกว่าที่กระทำมาแล้ว เพื่อประชาชนจะได้เกิดความเห็นอกเห็นใจรู้จักรักและหวงแหนป่าไม้ และให้การสนับสนุนในเรื่องการคุ้มครองรักษาป่าไม้ให้ถาวรอยู่สืบไป ตลอดระยะทางที่ข้าพเจ้าเดินทางไปตรวจราชการ เมื่อเห็นป่าถูกเผาวินาศลง

ก็รู้สึกเศร้าสลดแทบน้ำตาร่วง หากท่านทั้งหลาย ซึ่งรับผิดชอบในการนี้โดยตรง ไม่รู้สึกเดือดร้อนอะไร ข้าพเจ้าก็ยิ่งเศร้าสลดมากขึ้นไปอีก ผู้ที่ควรเศร้าสลดใจมากที่สุดควรเป็นคนในกรมป่าไม้

ในประการสุดท้าย ข้าพเจ้าใคร่ขอเน้นว่า การบริหารราชการของประเทศทั้งหลายทั้งปวงนั้น จะดำเนินไปได้ด้วยดี จำต้องอาศัยสมรรถภาพประสิทธิภาพ และความซื่อสัตย์สุจริตของข้าราชการเป็นสำคัญ หลักเหล่านี้ย่อมใช้ได้ถึงเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทั้งมวล และดูเหมือนจะมีความสำคัญเป็นพิเศษเสียด้วย เพราะงานป่าไม้ที่สำคัญ ๆ นั้น กระทำกันในป่าที่ห่างไกลกันดาร ต้องอาศัยความไว้วางใจในตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ข้อนี้จะได้ผลสมบูรณ์ก็ต้องอาศัยการตรวจสอบของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นกันขึ้นไป ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงขอให้เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของกรมป่าไม้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อนี้ด้วย ข้าพเจ้าได้ทราบว่าในวันคล้ายวันสถาปนากรมป่าไม้ของทุกปี คือวันที่ ๑๘ กันยายน ข้าราชการสังกัดกรมป่าไม้ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้มีการกระทำพิธีปฏิญาณตนในอันที่จะรักษาอุดมคติในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งนับว่าเป็นประเพณีที่ดีเช่นเดียวกับการสาบานธงของทหารที่กระทำกันอยู่ และข้าพเจ้าหวังว่าการกระทำทั้งนี้จึงไม่ใช่เป็นการกระทำกันไปพอเป็นพิธีและหวังว่าข้าราชการกรมป่าไม้ทุก ๆ ท่าน จะได้พยายามรักษาและปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ท่านปฏิญาณตนไว้ต่อหน้าพระพุทธรูปและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และมีกำลังใจอันเข้มแข็งในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมคติที่ดีงามของนักการป่าไม้ เพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบต่อไป

สำหรับรายละเอียดในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ นั้น ข้าพเจ้าได้ชี้แจงให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรทราบเป็นระยะ ๆ ตลอดมา ซึ่งคงจะได้ถ่ายทอดให้ท่านทั้งหลายทราบอีกครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงจะไม่ขอพูดในที่นี้อีก

ข้าพเจ้า ขอถือโอกาสนี้ อัญเชิญคุณ พระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งหลายจง คุ้มครองป้องกัน บรรดาข้า ราชการ ทั้งหลายใน กรมป่าไม้ให้แคล้ว คลาดจากอุปัทวันตราย ขอให้ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และคุณงามความดีของท่านทั้งหลาย จงเป็นเกราะกำบังคุ้มกันภัย และให้ท่านประสพความสำเร็จในการงานที่ท่านทำ ท่านมีความปรารถนาสิ่งใดในทางที่ดีที่ชอบ ขอให้สำเร็จผลสมความปรารถนาทุกประการ

บัดนี้ ถึงเวลาอันสมควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมสัมมนาการบริหารราชการป่าไม้ในส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๐๓ ณ บัดนี้

จากคำปราศรัยในงานโยนก ของสมาคมชาวเหนือ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

....

....

"สำหรับอนาคต ข้าพเจ้าก็มีหวังอยู่เป็นอันมาก เนื่องจากภูมิประเทศและดินฟ้าอากาศอำนวย ประกอบกับที่ชาวเหนือมีพื้นฐานการศึกษาอบรมดีมากอยู่แล้ว การพัฒนาก็อาจทำได้สะดวก สามารถจะเพิ่มพูนผลิตผลทางเกษตรได้ง่าย และในขั้นต่อไปก็ยังมีทางจะพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น น้ำมันหรือแร่อย่างอื่นได้อีก สิ่งสำคัญที่สุดคือ ป่าไม้ ซึ่งเมืองเหนือมีอยู่เป็นความมั่งคั่งและทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ แต่ได้ถูกตัดถูกทำลายโดยมิได้สร้างทำขึ้นใหม่ให้สมส่วนกัน มรดกที่ธรรมชาติหรือบรรพบุรุษได้สร้างสรรไว้ให้เรา ได้สิ้นเสียลดน้อยลงไปเป็นอันมาก เรื่องป่าไม้นี้เป็นความวิตกห่วงใยอย่างใหญ่หลวงของข้าพเจ้า และต้องขอโอกาสกล่าวในที่นี้ **เพื่อวิงวอนพี่น้องชาวเหนือให้ช่วยกันรักษาสมบัติอันมีค่าของชาติและหาทางเพิ่มพูนสมบัติอันนี้ให้มีมากยิ่งขึ้น** เราไม่สามารถจะสร้างมรดกอันใดให้แก่ลูกหลานอนุชนรุ่นหลังของเราดีไปกว่าที่จะสร้างป่าไม้ไว้ให้เขา ท่านอาจจะคิดว่าข้าพเจ้าไม่ควรจะเอาเรื่องนี้มาพูด ในขณะที่ท่านกำลังจะรื่นเริงสนุกสนาน กำลังจะฟังดนตรี กำลังจะเต้นรำ แต่เรื่องป่าไม้นี้ข้าพเจ้าขอพูดไม่ว่าในโอกาสใด ขอวิงวอนไม่ว่าใคร วิงวอนทั้งชาวเหนือชาวใต้

และชาวภาคอื่น ๆ วิงวอนทั้งผู้คนพลเมืองและข้าราชการ ข้าพเจ้าอยากจะวิงวอนจนกระทั่งถึงสวรรค์ ขอให้ช่วยรักษาป่าไม้ ข้าพเจ้าประกาศตนเป็นศัตรูอย่างแรงร้ายของผู้ทำลายป่า และแรงร้ายยิ่งขึ้นไปอีกสำหรับข้าราชการเจ้าหน้าที่ที่รู้เห็นเป็นใจให้คนทำความเสียหายแก่ป่าไม้ ขอท่านทั้งหลายโปรดให้อภัยแก่ข้าพเจ้าในเรื่องนี้ด้วย"

....

....

จากคำปราศรัยในการไปตรวจราชการภาคอิสาณ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๐๓

....

....

"สรุปแล้วในการเดินทางไปตรวจราชการครั้งนี้ ข้าพเจ้าจับประเด็นอันเป็นสาระสำคัญใหญ่ ๆ อยู่ ๒ ประการ คือ ปัญหาอันเกี่ยวแก่ ๑. เรื่องน้ำ ๒. เรื่องเส้นทางคมนาคม สองประการนี้เท่านั้นเป็นปัจจัยอันสำคัญในท้องถิ่นที่ทางราชการและคณะรัฐบาลนี้จะต้องรีบเร่งแก้ไข และกระทำให้บังเกิดขึ้นโดยด่วน ประชาชนในท้องถิ่นจึงจะได้รับความผาสุกโดยทั่วกัน ปัญหาสำคัญนั้นรัฐบาลพึงตระหนักดีว่า ในการบริหารราชการและปกครองประชาชนให้มีความผาสุก ทั้งก่อให้เศรษฐกิจดีขึ้นนั้น มิใช่กระทำแต่เฉพาะในพระนครหลวงเท่านั้นจักต้องกระทำให้บังเกิดแก่ประชาชนทั่วประเทศให้จงได้ นี้เป็นความรู้สึกที่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและคณะรัฐบาลนี้ จึงจะเพิกเฉยเสียมิได้

เรื่องนี้เป็นปัญหาสำคัญมาก ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นจังหวัดใดที่มีน้ำบริบูรณ์ ประชาชนในจังหวัดนั้นหน้าตาผ่องใส ผิวพรรณสะอาดสอ้านสดชื่นพืชพันธุ์ธัญญาหารในการเพาะปลูกก็ได้ผลดี ทำให้การเศรษฐกิจของจังหวัดนั้นรุ่งเรืองและสดใสตามไปด้วย แต่ถ้าจังหวัดใดขาดแคลนน้ำก็ได้ผลตรงกันข้าม ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำนั้นเนื่องมาจากเหตุหลายประการ ประการสำคัญที่สุดก็คือ เนื่องจากการถูกผู้ทำลาย คือ การเผาป่าบนพื้นที่ราบ

และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบนภูเขา การเผาป่าทั้งบนที่ราบและบนเขานี้เป็นภัยอย่างมหันต์ ทั้งนี้เนื่องจากน้ำมือของประชาชนผู้เห็นแก่ได้ และเท่าที่ได้ทราบว่าบางแห่งได้มีคนต่างด้าวหนุนหลังให้กระทำเช่นนั้น เพื่อการจับจองเป็นส่วนตัว และเพื่อการขายให้แก่บุคคลต่าง ๆ ต่อ ๆ ไป และบนเขาในจังหวัดภาคเหนือหรือที่เรียกว่าบนดอย เช่น ที่ดอยปุย และดอยเชียงดาว ปรากฏว่าชาวป่าและชาวเขาเหล่านั้นได้เผาป่าเพื่อการปลูกฝิ่นและปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายของต้นน้ำและทรัพยากรซึ่งอยู่บนเขาเหล่านั้นอย่างมหาศาล นอกจากนั้นยังมีเหตุอื่น ๆ อีกหลายประการ ทั้งนี้ คณะรัฐบาลปฏิบัติได้ตระหนักเรื่องนี้ดี ได้เริ่มจับงานตั้งแต่เริ่มแรกโดยตั้งกรรมการและร่างกฎหมายขึ้นใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องใช้เวลา จึงยังไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ ฉะนั้น เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าจะต้องดำเนินการแก้ไขต่อไปอย่างรีบเร่งที่สุด"

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กล่าวคำปราศรัยเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๐๔ รายงานแด่ประชาชนในการตรวจราชการทางภาคเหนือว่า

"ตามตัวเลขในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ พื้นที่ในราชอาณาจักรไทยได้บุกเบิกเป็นไร่นาไปแล้วประมาณ ๖๐ ล้านไร่ ยังเหลือเป็นป่าอยู่ประมาณ ๑๘๐ ล้านไร่ แปลว่า เรายังมีป่ามากกว่าไร่นาถึง ๓ เท่าตัว ถ้าคิดอย่างผิวเผินก็อาจจะเห็นว่าเรายังมีพื้นที่อีกมากมายที่อาจจะบุกเบิกเป็นนาไร่ แต่เราจะทำอย่างนั้นไม่ได้ เพราะถ้าบุกเบิกถางป่ากันมากไปจะทำให้ฝนน้อย น้ำน้อย ไร่นาที่มีอยู่แล้วก็จะเพาะปลูกไม่ได้ หลายประเทศเช่น จีน และอินเดียได้ประสบผลร้ายอย่างนี้มาแล้ว สภาพัฒนาการเศรษฐกิจจึงกำหนดไว้ว่า พลเมืองของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นอีกสักเท่าใดก็ตามที่จะยอมให้บุกเบิกถางป่าเป็นไร่นาได้อีกเพียง ๓๐ ล้านไร่ และจำเป็นต้องเก็บป่าไว้อย่างน้อยที่สุด ๑๕๐ ล้านไร่ ถ้าที่นาปลูกข้าวไม่พอกินก็ต้องจัดการชลประทานให้ทำนาได้ปีละ ๒ ครั้ง แต่จะถางป่าให้เหลือน้อยกว่า ๑๕๐ ล้านไร่นั้นไม่ได้ ขืนถางป่ามากน้ำจะน้อยลงไปทุกที ในที่สุดฝนจะแล้งเป็นภัยพิบัติใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติ

ด้วยเหตุนี้ **ป่าไม้จึงเป็นของต้องสงวน ป่าไม้เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตของชาติ เป็นหัวใจของกสิกรรมอื่นทั้งหลาย** การที่ราชอาณาจักรภาคกลางของเรามีนาหลายสิบล้านไร่ ปลูกข้าวเลี้ยงพลเมืองทั่วประเทศ และส่งออกไปขายเป็นสินค้าสำคัญอยู่จนบัดนี้ ก็เพราะป่าไม้ภาคเหนือ เรียกร้องเอาฝนลง

มาให้ แล้วก็ส่งน้ำลงมาเป็นสาย ๆ คือ ปิง วัง ยม น่าน จนกระทั่งลงไปเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา ถ้ามีอะไรมาบรรดาลให้ป่าของภาคเหนือหมดสิ้นไป น้ำก็จะหมดไปด้วยแผ่นดินในที่ราบของภาคกลางก็จะกลายเป็นทะเลทราย ขอให้ท่านคิดเอาเองว่าจะเป็นภัยพิบัติแก่ประเทศชาติสักเพียงใด ท่านอาจจะนึกว่าข้าพเจ้าคิดมากเกินไป และอันตรายอย่างนี้ยังห่างไกลอีกมาก ข้าพเจ้าขอชี้แจงว่าการสำรวจอย่างละเอียดในบริเวณที่สร้างเขื่อนภูมิพล ซึ่งสำรวจกันในชั่วระยะ ๔ – ๕ ปีนี้เท่านั้น ยังแสดงผลแน่ชัดว่าปริมาตรของน้ำลดน้อยลงไปทุกปี ถ้าไม่รีบแก้ไขปล่อยให้เป็นอย่างนี้เรื่อยไป เมืองไทยจะกลายเป็นเมืองกันดารน้ำในชั่วอายุของคนไทยอีก ๓ – ๔ ชั่วคนนี้เอง ฯลฯ”

....

....

จากข้อคิดบางประการของนายกรัฐมนตรีในเรื่องการเกษตร

....

....

"เหลืออีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องวิตกห่วงใยมาก คือเรื่องป่าไม้ ธรรมชาติได้ให้ความสมบูรณ์แก่เราไว้เป็นพันธุ์ไม้นานาชนิด และที่ดีที่สุดคือไม้สัก ไม้เป็นของจำเป็นสำหรับปลูกสร้างเคหะสถานและทำเครื่องเรือน เครื่องใช้ ทำรายได้จำนวนใหญ่แก่ประเทศในฐานเป็นสินค้าออกที่สำคัญอันหนึ่ง ถ้าป่าไม้หมดไป ไม่แต่เราจะยากจนในเรื่องไม้ หรือขาดรายได้เงินตราต่างประเทศเท่านั้น แต่เราจะอับจนหมดทุกอย่างตลอดถึงประเทศจะไม่มีฝน และกลายเป็นแผ่นดินแห้งแล้ง เป็นภัยใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติ หลายประเทศได้ประสบภัยร้ายแรงอันนี้มา รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นมาช้านานที่จะต้องรักษาทรัพยากรอันนี้ไว้ ได้มีกฎหมายประกาศใช้ตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ วางระบบการป่าไม้ว่าเมื่อใครตัดเอาไปใช้ไปขาย ก็ต้องปลูกใหม่ขึ้นไว้แทน และอันที่จริงจะต้องปลูกใหม่ให้มากกว่าที่ตัดไป เพราะความต้องการจะมีมากขึ้นทุกที นับแต่รัชกาลที่ ๕ มาถึงบัดนี้ บ้านเมืองได้ขยายตัวมาก พลเมืองเพิ่มขึ้น ๓ หรือ ๔ เท่า ความจำเป็นที่จะต้องใช้ไม้ หรือที่จะต้องขาย เพื่อเอาเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากสมัยรัชกาลที่ ๕ กว่า ๑๐ เท่า แต่ป่าไม้ของเราได้เพิ่มขึ้นตามส่วนหรือเปล่า เป็นการแน่นอนว่าป่าไม้ของเราไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างนั้น

โดยที่ป่าไม้เป็นของมีค่า เป็นของที่เห็นด้วยตาสามารถจะตัดโค่นเอามาโดยไม่ต้องขุดค้นหาเหมือนอย่างแร่ ป่าไม้อยู่ในที่ไกลกันดาร เป็นเนื้อที่กว้างใหญ่ ยากแก่การดูแลรักษา ไม่สามารถตรวจตราได้ทั่วถึง การลักตัดไม้

ทำลายป่าจึงทำกันได้ง่าย ประเทศที่เจริญมากแล้ว เช่น ในคอนติเนนต์ยุโรปตะวันตก ป่าไม้เกือบจะอยู่ในเมือง เพราะเขาสร้างไว้เป็นตอน ๆ ใกล้เมืองใกล้หมู่บ้าน มีทางคมนาคมและการสัญจรไปมาที่ริมรอบป่าไม้ การลักลอบตัดไม้ไม่สามารถจะทำได้ในที่เช่นนั้น **แต่ในประเทศเรายังทำการลักลอบตัดได้ง่าย จึงเป็นเรื่องที่เราจะต้องห่วงใยมาก** นักศึกษาเกษตรศาสตร์จะต้องห่วงในเรื่องนี้ไม่น้อยกว่าข้าพเจ้า เพราะนักศึกษายังเด็กยังหนุ่ม จะมีภาระรับผิดชอบในอนาคตและโชคชาตาของชาติไปนานกว่าข้าพเจ้าอีกมาก''

....

....

ป่าไม้

เป็นทรัพยากรธรรมชาติอันสำคัญยิ่ง

สำหรับชีวิตของชาวไทย

และความคงอยู่ของประเทศไทย

ผู้ใดทำลายป่า ผู้นั้นเป็นศัตรูบ่อนทำลาย

ความมั่นคงของประเทศไทย

[redacted] ทุกคนต้องทำงานแข่งกับเวลา เพื่อพัฒนาชาติไทย

ออกแบบปก ชูแสง วิทยากรณ์
กองค้นคว้า กรมป่าไม้

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อำพลพิทยา ๑๒๖ ถนนข้าวสาร พระนค[illegible]

นายชอ้อน อำพล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๗